

HC 7A, 7-01-2020, Digitale overheid

Er zijn drie hoofdelementen van belang bij digitalisering van de overheid:

1. De regels over de elektronische communicatie zelf, afdeling 2.3 Awb
2. De regels voor digitale besluitvorming
3. De digitale infrastructuur

Welke waarden gelden volgens het boek voor de overheid?

- Democratie
- Legaliteit
- Specialiteit
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Stelselmatigheid
- Individuele rechtsbedeling

Welke waarden gelden volgens Franken voor de overheid?

- Concretisering van eisen democratie en rechtsstatelijkheid en in beginselen van behoorlijk IT gebruik
- Beschikbaarheid
- Vertrouwelijkheid
- Integriteit
- Authenticiteit
- Flexibiliteit
- Transparantie

Volgens de rapport commissie ‘Donner’ heeft de Belastingdienst Toeslagen de grenzen van de handhaving doelbewust opgezocht en ook overschreden.

In het onderzoek wordt het volgende geciteerd:

“Op basis van de brieven stroomden de gevraagde informatie binnen bij het IST-team van Toeslagen. Via de balie werden aangeleverde bewijsstukken gescand in het systeem van Toeslagen. In het behandelkader van IST staat aangegeven dat bewijsstukken niet ingescand worden, indien stukken onvoldoende zijn, of ontbreken. In hoeverre dat is voorgekomen in CAF 11-zaken is onduidelijk. Volgens Toeslagen is geprobeerd om alle bewijsstukken in te scannen. Tijdens het inscannen en opslaan zijn echter fouten gemaakt, waardoor stukken ontbraken of onvolledig waren in het systeem.”

De Awb, Wob en de AVG zijn vaak van toepassing bij elektronisch berichtenverkeer van de overheid. Ook bijzondere wetten kunnen van toepassing zijn.

Algemene wet bestuursrecht:

In de Awb betekent **elektronische communicatie** dat het verkeer langs de elektronische weg plaatsvindt, door middel van elektronische middelen. Denk hierbij aan een e-mail. Een papieren brief versturen met een elektronische handtekening valt hier niet onder. In het Wetsvoorstel modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer gaat gebruiksgemak en computergebruik onder burgers een belangrijkere rol spelen. De administratieve lasten worden door dit wetsvoorstel verlaagd.

Op dit moment gaat de Awb nog uit van de **nevenschikking**, de papierenweg is altijd beschikbaar. De Awb gaat ook uit van **kenbaar making**, zowel burger als bestuursorgaan maakt kenbaar beschikbaar te zijn voor elektronische communicatie. Het uitgangspunt van de wetgever was dat communicatie via elektronische weg in beginsel gelijkwaardig is aan de conventionele papieren weg, mits zij dezelfde functie kan vervullen.

Art. 2:13 Awb geeft de hoofdregel en een uitzondering voor nevenschikking. Art. 2:14 Awb bepaalt de relatie tussen burger en overheid en dat het expliciet kenbaar gemaakt moet worden. Art. 2:15 Awb geeft

nadere eisen zoals betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid. Daarnaast geldt ook dat de verwerking een ordelijke en efficiënte afhandeling moet zijn. Art. 2:17 Awb gaat over het verzenden en ontvangen van de elektronische gegevens. Hierbij zijn drie momenten van belang:

- Het moment waarop het bericht het systeem van het bestuursorgaan verlaat.
- Het moment waarop het bericht toegankelijk wordt voor de burger (indien ze hetzelfde systeem gebruiken).
- Het moment waarop het bericht het systeem van het bestuursorgaan bereikt.

Het **schriftelijkheidsvereiste** valt onder te verdelen in drie aspecten:

- Het duidelijk maken wat tot uitdrukking wordt gebracht, de *communicatiefunctie*.
- Het vastleggen wat tot uitdrukking wordt gebracht, de *bewijsfunctie*.
- Het maken van onderscheid met mondelinge handelingen, de *afbakingsfunctie*.

Wanneer deze functies niet door elektronische communicatie vervuld kunnen worden, doet de elektronische weg afbreuk aan de functie van het schriftelijkheidsvereiste. Schriftelijk kan worden opgevat als: een weergave door middel van verstaanbare schrifttekens, ongeacht wat de drager van de schrifttekens is. De definitie sluit aan bij het begrip **document** ex art. 1 aanhef onder a Wob.

De **ondertekening** kent drie functies:

- De identificatie van de afzender van het bericht.
- De ondertekening geldt als een blijk van instemming met de inhoud van het bericht.
- De ondertekening biedt een waarborg tegen overhaast optreden.

De genoemde functies spelen slechts een rol in een situatie waarin een geldige elektronische handtekening ontbreekt en er moet worden beoordeeld of het elektronische bericht aan de vormvereisten voldoet. Er moet zekerheid bestaan over de identiteit van de afzender en de integriteit van het bericht. Daarbij is authenticatie ook een functie van de handtekening. **Identificatie** is de vaststelling van de identiteit van een persoon. **Authenticatie** is het bewijzen van de identiteit van betrokkene, waarborgen dat het klopt.

De elektronische handtekening strekt ertoe om te waarborgen dat het bericht gedurende de verzending niet is gewijzigd. Deze **bewijsfunctie** werd door de wetgever als functie van de schriftelijkheidsvereiste aangeduid, maar is een functie van de elektronische handtekening.

Elektronische communicatie is alleen mogelijk als zowel het bestuursorgaan als de burger kenbaar heeft gemaakt dat de elektronische weg openstaat ex art. 2:14 jo. 2:15 Awb. Dit **kenbaar maken** moet door de burger expliciet tot uitdrukking worden gebracht. Als een expliciete verklaring ontbreekt, mag een bestuursorgaan niet gebruikmaken van de elektronische weg zonder de burger te hebben geïnformeerd. De burger die instemt met de elektronische weg, moet ervoor zorgen dat het bestuursorgaan blijft beschikken over het juiste e-mailadres. Het bestaan van een e-mailadres betekent nog niet dat de elektronische weg openstaat. De **expliciete kenbaar making** is niet vereist, indien er sprake is van een bestendige bestuurlijke praktijk. Dit kenbaar maken kan plaatsvinden in een algemene regeling als in een bericht aan een of meer geadresseerden.

Geavanceerde elektronische handtekening: Art. 3, sub 11 eIDAS-verordening.

Een elektronische handtekening die voldoet aan de eisen in artikel 26 eIDAS-verordening.

Eisen voor geavanceerde elektronische handtekeningen:

- Zij is op unieke wijze aan de ondertekenaar verbonden.
- Maakt het mogelijk de ondertekenaar te identificeren.

- Komt tot stand met gegevens voor het aanmaken van elektronische handtekeningen die de ondertekenaar, met een hoog vertrouwensniveau, onder zijn uitsluitende controle kan gebruiken.
- Is op zodanige wijze aan de daarmee ondertekende gegevens verbonden, dat elke wijziging achteraf van de gegevens kan worden opgespoord.

Gekwalificeerde elektronische handtekening: Art. 3, sub 12 eIDAS-verordening.

Een geavanceerde elektronische handtekening die is aangemaakt met een gekwalificeerd middel voor het aanmaken van elektronische handtekeningen en die gebaseerd is op een gekwalificeerd certificaat voor elektronische handtekeningen.

Het grote vraagstuk is hoe je de publieke waarden/grondrechten in IT-systemen bouwt. In wetgeving is dit soms al een probleem.

HC 7B, 10 – 01 – 2020, Responsiecollege

Geen inhoud, alleen vragen die beantwoord werden.